

UWAGI METODYCZNE

Podstawowe definicje pojęć i klasyfikacje niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu, będą – podobnie jak w niniejszej publikacji – zamieszczane w każdej pozycji wydawniczej zawierającej wyniki spisu.

Z uwagi na fakt, że dla części mieszkańców niemożliwe było przeprowadzenie spisu z udziałem rachmistrza spisowego (z różnych powodów), podstawowe informacje dla takich osób, takie jak: imię i nazwisko, data urodzenia oraz płeć zostały spisane z ewidencji. Wszystkie pozostałe pytania na formularzu spisowym – w przypadku spisywanych z ewidencji – pozostały bez odpowiedzi. Szacuje się, że w skali kraju z ewidencji spisano ok. 2 % ogółu ludności, będących stałymi mieszkańcami Polski. Bezpośrednią konsekwencją spisywania z ewidencji są braki odpowiedzi, podawane w poszczególnych tablicach.

Budynek

Spisem objęte zostały budynki, w których znajdowało się co najmniej 1 mieszkanie.

Przyjęte w spisie zasady ustalania odrębności budynku oparte zostały na kryteriach wiążących się z numeracją porządkową nieruchomości. Zgodnie z tymi zasadami za odrębny budynek uznano **każdy budynek wolno stojący**, oddzielony od pozostałych zabudowań wolną przestrzenią, oznaczony jednym numerem porządkowym.

Za jeden budynek uznano również budynek oznaczony więcej niż jednym numerem porządkowym (np. odrębnymi numerami oznaczone są poszczególne klatki schodowe w bloku mieszkalnym), w przypadku gdy tworzył on wyraźną całość architektoniczną i stanowił własność jednego podmiotu.

W odniesieniu do budynków usytuowanych w **zabudowie zwartej**, utworzonej przez budynki o różnej architekturze, bądź budynki o jednolitej architekturze – stojące w tzw. zabudowie szeregowej, a także w przypadku **budynków bliźniaczych**, za odrębny budynek uznano **każdy budynek lub segment oznaczony odrębnym numerem porządkowym**.

W przypadku przylegających do siebie budynków usytuowanych na nieruchomości oznaczonej jednym numerem porządkowym, uznawano je za jeden budynek, jeżeli ściany zbudowane były z tego samego materiału i nie było istotnych różnic w wysokości i w wieku tych budynków. W przeciwnym razie uznawano je za odrębne budynki.

Tryb wyodrębniania budynków i ustalania informacji o każdym z nich był różny w zależności od podmiotu zarządzającego budynkiem. W odniesieniu do budynków zarządzanych przez osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej – informacji udzielały przed spisem, ok. miesiąc wcześniej jednostki zarządzające budynkiem, w oparciu o posiadaną dokumentację przy wykorzystaniu druku pomocniczego, tzw. „Opisu budynku.”

Informacje o budynkach stanowiących własność osób fizycznych ustalali rachmistrze w toku spisu. Nie w każdym przypadku odpowiedzi o budynku udzielał właściciel, co miało wpływ na jakość uzyskiwanych informacji.

Rodzaj budynku

Pod względem tej cechy sklasyfikowano budynki na: mieszkalne, mieszkalno-inwentarskie (mieszkalno-gospodarskie), zbiorowego zakwaterowania, niemieszkalne i rekreacyjne.

Za budynek **mieszkalny** uznawano budynek zajęty przez lokale mieszkalne w całości, a także budynek, w którym oprócz mieszkań znajdują się inne pomieszczenia, ale mieszkania zajmują co najmniej połowę budynku.

Za budynek **mieszkalno-inwentarski** lub **mieszkalno-gospodarski** uznawano budynek, który składał się zarówno z części mieszkalnej, obejmującej jedno lub więcej mieszkań, jak i z części inwentarskiej (obejmującej stajnię, oborę, chlewnię itp.) lub gospodarskiej, przeznaczonej na cele związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, niezależnie od tego, jaką część budynku zajmuje mieszkanie.

Za budynek **zbiorowego zakwaterowania** uznawano budynek, który więcej niż w połowie zajęty był przez gospodarstwo zbiorowe (np. przez internat, dom studencki, dom małego dziecka, sanatorium) i w którym znajdowało się również co najmniej jedno mieszkanie.

Za budynek **niemieszkalny** uznawano budynek, który więcej niż w połowie zajęty był na cele niemieszkalne (np. zajęty przez szkołę, biuro, sklep, magazyn, przychodnię lekarską) i w którym znajdowało się również co najmniej jedno mieszkanie.

Za budynek **rekreacyjny** uznawano budynek, którego wzniesienie (zgodnie z przepisami prawa budowlanego) wymagało pozwolenia na budowę budynku mieszkalnego, a którego głównym przeznaczeniem jest czasowe zamieszkiwanie, np. w czasie urlopu, w dni wolne od pracy, a także uważano budynek, który wcześniej wykorzystywany był jako budynek mieszkalny do stałego zamieszkiwania, ale aktualnie został przeznaczony do zamieszkiwania czasowego. Nie mieszczą się w tej kategorii domki letniskowe (wzniesione z przeznaczeniem do wykorzystywania tylko w sezonie letnim i nie przystosowane do całorocznego zamieszkiwania, których postawienie nie wymagało pozwolenia na budowę), gdyż nie podlegały one spisowi.

Rodzaj podmiotu będącego właścicielem budynku

Za właściciela budynku uważano osobę fizyczną, bądź osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej **posiadającą do tego budynku tytuł własności**, potwierdzony wpisem do księgi wieczystej, a w razie braku księgi – w innym dokumencie potwierdzającym własność.

W spisie ustalano, czy budynek stanowi w całości **własność jednego podmiotu** (tzn. nie ma w nim żadnego lokalu stanowiącego wyodrębnioną własność innego podmiotu), czy też ma kilku prawnych właścicieli uwidocznionych w księdze wieczystej, czyli stanowi **nieruchomość wspólną**.

Budynki stanowiące **własność jednego podmiotu** zostały na drugim stopniu klasyfikacji pogrupowane pod względem rodzaju tych podmiotów. Rozróżniono budynki stanowiące własność:

- **osób fizycznych**; zaliczono tu budynki będące własnością osób fizycznych ujawnioną w księdze wieczystej, a w razie braku księgi, w innym dokumencie potwierdzającym własność, niezależnie czy właściciel budynku mieszkał w nim w czasie spisu, czy też wynajął go lub oddał w bezpłatne użytkowanie innej osobie (osobom),
- **spółdzielni mieszkaniowych**; zaliczono tu budynki, w których wszystkie mieszkania (zarówno mieszkania lokatorskie jak i własnościowe) stanowią własność spółdzielni mieszkaniowej,
- **gmin**; zakwalifikowano tu budynki będące w całości własnością gminy lub powiatu pozostające w zarządzie przedsiębiorstwa (zakładu) gospodarki mieszkaniowej lub komunalnej jednostki organizacyjnej specjalnie powstałej do zarządzania zasobami mieszkaniowymi gminy, a także budynki pozostające w bezpośrednim zarządzie urzędu gminy oraz budynki przekazane gminie, ale pozostające w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakładów opieki zdrowotnej, ośrodków pomocy społecznej, jednostek systemu oświaty, instytucji kultury,
- **Skarbu Państwa**; zaliczono tu budynki pozostające: w zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, w zarządzie jednostek podległych ministrom: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Sprawiedliwości oraz Szefowi Ochrony Państwa, w zarządzie organów: władzy państwowej, administracji państwowej i kontroli państwowej, a także budynki oddane przez jednostkę reprezentującą Skarb Państwa w użytkowanie, dzierżawę lub najem przedstawicielstwom dyplomatycznym i urzędom konsularnym państw obcych,
- **zakładów pracy sektora publicznego**; zaliczono tu budynki; przedsiębiorstw państwowych, w tym również "Lasów Państwowych", oraz państwowych jednostek organizacyjnych (posiadających bądź nieposiadających osobowości prawnej), np. instytutów naukowo-badawczych, wyższych uczelni, instytucji artystycznych, przedsiębiorstw komunalnych, z wyjątkiem przedsiębiorstw (zakładów) gospodarki mieszkaniowej, a także budynki przekazane wymienionym wyżej jednostkom przez Skarb Państwa lub gminę w trwały zarząd,

– **zakładów pracy sektora prywatnego**; zaliczono tu budynki stanowiące własność przedsiębiorstw prywatnych działające w formie spółek, a także budynki stanowiące własność spółdzielni pracy, spółdzielni produkcji rolnej, z wyjątkiem spółdzielni mieszkaniowych,

– **towarzystw budownictwa społecznego**; zaliczono tu budynki będące własnością podmiotu prawnego, który w swojej nazwie ma wyrazy "towarzystwo budownictwa społecznego", bez względu na fakt partycypowania w kosztach budowy budynku innego podmiotu (gminy, spółdzielni mieszkaniowej, zakładu pracy) w zamian za uzyskanie mieszkań (na zasadzie najmu) dla wskazanych przez te podmioty osób trzecich.

Budynki stanowiące **nieruchomości wspólne**, w których wszystkie bądź tylko niektóre lokale mieszkalne stanowią wyodrębnione własności osób fizycznych, zostały pogrupowane na 4 subkategorie. Kierując się informacją o własności poszczególnych lokali mieszkalnych w budynku rozróżniono budynki, w których właścicielami lokali są:

- **tylko osoby fizyczne**,
- **osoby fizyczne i gmina** – w tej kategorii występują również osoby fizyczne i powiat,
- **osoby fizyczne i zakład pracy** – w tej kategorii występują również osoby fizyczne i Skarb Państwa,
- **inne** – dotyczy budynków, w których występują inne przypadki własności lokali mieszkalnych, np. gminy i zakładu pracy, gminy i osób fizycznych i zakładu pracy, a także dotyczy budynków spółdzielni mieszkaniowych, w których po wejściu w życie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych zostały ustanowione odrębne własności niektórych lokali mieszkalnych na rzecz osób fizycznych.

Budynki stanowiące współwłasność, w których nie dokonano wyodrębnienia własności lokali mieszkalnych (na cały budynek założona jest jedna księga wieczysta) zostały wykazane jako ostatnia odrębna kategoria klasyfikacyjna.

Rok (okres) budowy budynku

Za rok wzniesienia budynku przyjęto rok, w którym budowa została zakończona, tzn. budynek został oddany do użytku, jeżeli oddawany był do użytku częściami (klatkami, skrzydłami) przyjęto rok oddania do użytku ostatniej części budynku. Dla budynków zrekonstruowanych po całkowitym zniszczeniu przyjęto rok zakończenia rekonstrukcji.

Instalacja w budynku

Spisywano instalacje czynne i chwilowo nieczynne oraz takie, które faktycznie już zostały zamontowane w budynku, ale nie zdążono jeszcze podłączyć budynku do sieci. Nie spisywano instalacji nieczynnej dłużej niż rok.

Występujące w budynku instalacje wykazane są w podziale na **sieciowe i lokalne**.

Wodociąg. Za budynek wyposażony w wodociąg uznano taki, w którym instalacja wodociągowa doprowadzona była do wszystkich, bądź niektórych mieszkań w budynku, jak i taki, gdy w żadnym mieszkaniu nie było kranu z wodą, lecz występował on wewnątrz budynku, np. w korytarzu.

Przez **sieć wodociągową** rozumiano system przewodów ulicznych doprowadzających wodę od źródła (ujęcia wody) do budynków o długości co najmniej 250 m, nie wliczając w to długości połączeń od przewodu ulicznego do budynków.

Przez **wodociąg lokalny** rozumiano instalację, która doprowadzała wodę do jednego lub kilku budynków sąsiednich, a łączna długość przewodów od źródła wody do budynku nie osiągała 250 m.

Kanalizacja. Za budynek wyposażony w kanalizację uznano taki, wewnątrz którego – w obrębie mieszkań, bądź w korytarzu – znajdowała się instalacja (do której podłączone były takie urządzenia jak: zlew, ustęp, umywalka, wanna) umożliwiająca odprowadzenie nieczystości i zużytej wody (tzw. ścieków) do odbiorników: do sieci, szamba, kanału, górnej warstwy ziemi.

Przez **sieć kanalizacyjną** rozumiano system krytych kanałów podziemnych (kanałów ulicznych i kolektorów) odprowadzających ścieki z budynków do odbiorników (do oczyszczalni ścieków, rzek, jezior, morza), jeżeli łączna długość tych

kanalów (nie wliczając w to długości przykanalików prowadzących do budynków) wynosiła co najmniej 250 m. Mogła to być sieć ogólnospławna odprowadzająca i ścieki gospodarcze i wody opadowe, bądź tylko sieć na ścieki gospodarcze.

Przez **kanalizację lokalną** rozumiano instalację odprowadzającą ścieki do szamba lub bezpośrednio do rzeki, jeziora, rowu, górnej warstwy ziemi, gdy łączna długość kanału między budynkiem (budynkami), a miejscem odprowadzenia nie osiągała 250 m.

Centralne ogrzewanie

Informacje o wyposażeniu budynku w centralne ogrzewanie uzyskane zostały w sposób pośredni, tzn. na podstawie informacji ustalonych w spisie mieszkań na pytanie o sposób ogrzewania mieszkania. Wykorzystując 3 pierwsze odpowiedzi na to pytanie, które brzmiały:

- centralne ogrzewanie zbiorowe z sieci,
- centralne ogrzewanie zbiorowe ze źródła ciepła zasilającego jeden budynek wielomieszkaniowy,
- centralne ogrzewanie indywidualne

ustalono, czy budynek wyposażony jest w centralne ogrzewanie sieciowe, lokalne bądź nie ma centralnego ogrzewania w budynku.

Za wyposażony w **centralne ogrzewanie sieciowe** uznano budynek, w którym we wszystkich lub w większości mieszkań w budynku występowała odpowiedź „centralne ogrzewanie zbiorowe z sieci”.

Za wyposażony w **centralne ogrzewanie lokalne** uznano budynek, w którym we wszystkich lub w większości mieszkań w budynku występowała odpowiedź „centralne ogrzewanie zbiorowe ze źródła ciepła zasilającego jeden budynek wielomieszkaniowy” oraz budynek indywidualny (jednorodzinny) z odpowiedzią w mieszkaniu „centralne ogrzewanie indywidualne”.

Gaz z sieci

Informacje o wyposażeniu budynków w gaz z sieci uzyskano podobnie jak informacje o wyposażeniu budynku w centralne ogrzewanie, w sposób pośredni, wykorzystując informacje na pytanie o wyposażeniu mieszkania w gaz. Odpowiedzi na to pytanie rozróżniały instalację gazową: z sieci i z butli.

Za **wyposażony w gaz z sieci** uznano budynek jeżeli we wszystkich lub w większości mieszkań w budynku występowała odpowiedź „jest gaz z sieci”.

Liczba mieszkań w budynku i powierzchnia użytkowa w tych mieszkaniach

We wszystkich tablicach prezentowana jest, oprócz liczby budynków liczba mieszkań, określająca wielkość tych budynków, a w większości tablic również powierzchnia użytkowa mieszkań, a w kilku tablicach także liczba ludności zamieszkującej w mieszkaniach.

Dane o liczbie mieszkań (i o powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach) obejmują wszystkie mieszkania w budynku, a więc zarówno zamieszkane jak i niezamieszkane.

Mieszkanie

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb, łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Przez pomieszczenie pomocnicze należało rozumieć: przedpokój, hol, łazienkę, ustęp, garderobę, spiżarnia, schowek i inne pomieszczenia znajdujące się w obrębie mieszkania, służące mieszkalnemu i gospodarczemu potrzebom mieszkańców.

W przypadku wieloizbowego lokalu lub domu indywidualnego (jednorodzinne), w którym zamieszkiwało 2 lub więcej odrębnych gospodarstw domowych, zajmujących wyłącznie dla siebie odrębne izby i inne pomieszczenia, obowiązywała zasada, że jeśli w obrębie tego lokalu lub domu znajdowało się przynajmniej jedno pomieszczenie, takie jak: kuchnia, łazienka lub ustęp, użytkowane wspólnie przez te gospodarstwa, to taki lokal (dom) stanowił jedno mieszkanie. Jeżeli nie zachodził przypadek wspólnego użytkowania wymienionych pomieszczeń, to zespoły pomieszczeń zajmowanych przez poszczególne gospodarstwa uznano za odrębne mieszkania.

Mieszkanie zamieszkane stale

Za **mieszkanie zamieszkane stale** uznano takie, w którym spisano jedną lub więcej osób i co najmniej jedną z tych osób uznano za faktycznie zamieszkałą.

Powierzchnia użytkowa mieszkania

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), alkow, spiżarni, przedpokoi, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy lub ganku oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnemu lub gospodarczemu potrzebom mieszkańców lokalu, bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania.

W powierzchni użytkowej mieszkania wyodrębniono również powierzchnię pokoi wykorzystywanych wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej (które w spisie wykazane zostały w liczbie pokoi zgodnie z w/w zasadami), a także powierzchnię innych pomieszczeń wykorzystywanych do tej działalności, jeżeli nie prowadziło do nich oddzielne wejście z ulicy, podwórza lub ogólnodostępnego korytarza.

Nie zaliczono do powierzchni użytkowej mieszkania powierzchni: balkonów, tarasów i loggii, antresol, szaf i schowków w ścianach, pralni, suszarni, strychów, piwnic i komórek przeznaczonych na przechowywanie opału oraz powierzchni garaży.

Powierzchnię sieni z reguły zaliczono do powierzchni mieszkania. Nie uznawano sieni za część składową mieszkania i nie wliczano jej powierzchni do powierzchni użytkowej mieszkania tylko wówczas, gdy:

- sień łączyła część mieszkalną budynku z częścią inwentarską lub gospodarską,
- w budynku znajdowało się więcej niż jedno mieszkanie, a sień użytkowana była wspólnie jako ogólnodostępny korytarz.

W budynkach indywidualnych (jednorodzinnych) będących w budowie, ale już częściowo zamieszkanymi, w powierzchni użytkowej mieszkania uwzględniono tylko powierzchnię izb i pomieszczeń pomocniczych wykończonych.

Dane o powierzchni użytkowej mieszkań pochodzą z informacji podanych przez lokatorów, na podstawie posiadanych przez nich dokumentów, przeprowadzanych pomiarów, bądź posiadanego już wcześniej rozeznania np. dla uzyskania dodatku mieszkaniowego bądź innych potrzeb.

Ludność w mieszkaniach

Wszystkie dane zamieszczone w tablicach dotyczą ludności **faktycznie zamieszkałej**. Kategoria ta obejmuje następujące grupy osób:

1. **Mieszkające stale** (osoby z reguły zameldowane na pobyt stały w danym miejscu), które:
 - a) były obecne w momencie spisu;
 - b) były nieobecne w momencie spisu, ale ich nieobecność trwała mniej niż 2 miesiące;
 - c) były nieobecne w momencie spisu przez okres dłuższy niż 2 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z następujących powodów:
 - odbywanie zasadniczej służby wojskowej lub innej w systemie skoszarowanym,
 - przebywanie w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobyt za granicą.

2. **Przebywające czasowo przez okres powyżej 2 miesięcy.** Dotyczy to osób, które mieszkają na stałe w innym miejscu (są tam zameldowane na pobyt stały), natomiast w miejscu spisania przebywają czasowo z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe (w miejscu stałego zamieszkania), leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania został przyjęty czas faktyczny, a niezamierzony.

Kategoria ludności faktycznie zamieszkałej nie uwzględnia osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy, tj. tych, które nie posiadają stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się).